

Gull, gråstein og grums + gruve.info

Presentasjon for Naturvernforbundet Rana 15.03.2016

SVEIN LUND

Gull, gråstein og grums

1 – OMSTRIDDE GRUVER

DAVVI GIRJI

SVEIN LUND

Gull, gråstein og grums

2 – MED LOV SKAL LAND ØYDAST

DAVVI GIRJI

Kvifor strid om gruver?

- Vi har hatt gruvedrift i Noreg i minst 500 år. Kvifor blir et da slik strid om det no?
- Er dagens gruvedrift meir eller mindre miljøskadelig enn før?
- Er gruvedrift i Noreg meir eller mindre miljøskadelig enn i andre land?
- Er mineralnæringa viktig for sysselsetting i Noreg?
- Vil auka mineralutvinning i Noreg gi eit positivt eller negativt bidrag til “det grønne skiftet”?
- Kan fiskeri, oppdrett og reindrift leve i fredelig sameksistens med gruver?
- Treng vi å engasjere oss? Kan vi ikkje overlate til miljøstyresmaktene å sørge for at gruvedrifta blir drive forsvarlig?

Typisk norsk å vere god?

- Norsk mineralnæring har ein fantastisk evne til å marknadsføre seg
- Marknadsføring av
  - ressursar
  - prosjekt og prosessa
  - produkt
  - deponi
- Staten ein aktiv marknadsførar for mineralnæringa
- I praksis ikkje betre enn andre land, ofte tvert om

Teknologi og miljø

- Driftsmetode avgjørende for miljøbelastning
- Dagbrot eller underjordsdrift
- Sprenging og sprengstoff
- Separasjonsmetodar
- Kjemikaliebruk
- Utnytting eller kasting av mineral
- Deponi i sjø eller på land
- Tilbakefylling
- Opprydding, revegetering

Mange og gode arbeidsplassar?

- **5-7000 gruvearbeidsplassar i Noreg.
På det meste 300000 i industri.**
- **Det som 1000 arbeidarar brukte 100 år på, gjør no 100 arbeidarar på 10 år.**
- **Fly inn – fly ut**
- **Kjem: Heilautomatisk transport**
- **"Eit av dei få yrka, der ein person sto overfor ein svært reell risiko for døden gjennom alle dei fire klassiske elementa – jord, luft, eld og vatn"**

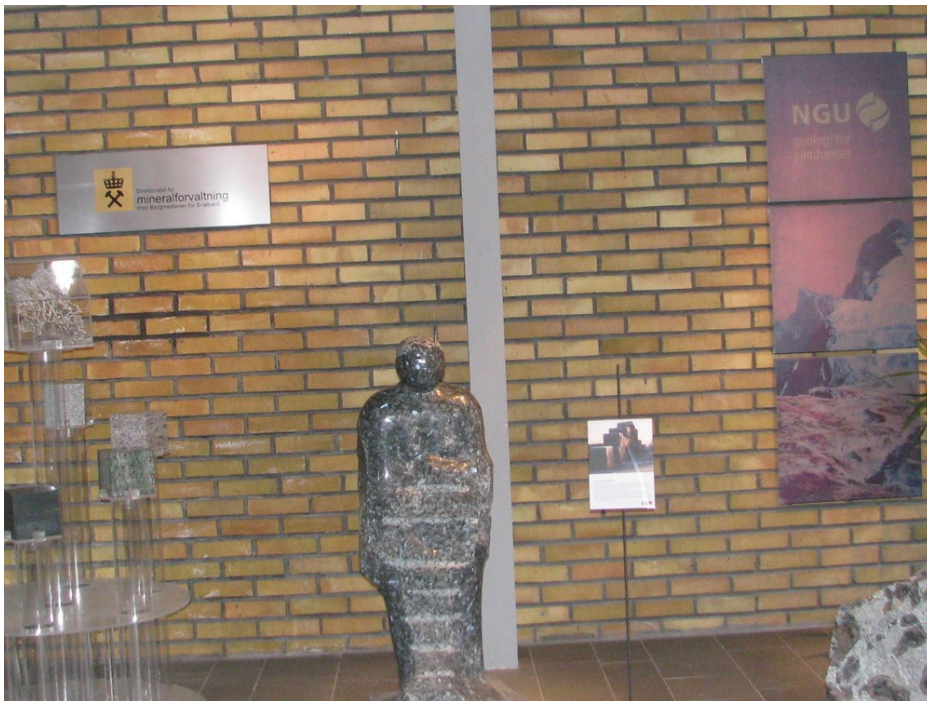
Med lov skal land øydast

- Minerallover frå 1540 bygd på to prinsipp:
  - kongens bergregale
  - første finners rettGjeld framleis, få stiller spørsmål
- Minerallova av 2009 vedtatt mot protestar frå miljørørsla og Sametinget. Ingen motstand i Stortinget.
- Minerallovgivinga i Noreg har som målsetting å legge til rette for speulasjonskapital, ikkje å verne rettane til dei som brukar området.
- Ei rekke lover regulerer mineralleiting og utvinning. Lover som skal verne andre interesser blir overkjørt

Kontrollørar eller velsignarar?

- NGU, Direktoratet for mineralforvaltning og Miljødirektoratet: Bergindustrien sin forlengte arm
- NGU arbeider aktivt for å fremme gruvedrift
- Forvaltninga har så godt som aldri avslått ein utsleppssøknad
- Forvaltninga har ikkje kompetanse på samiske forhold

Mineralstrategi utan forskingsstrategi

Ingen samla strategi for norsk mineralforskning, den forskninga som gruveselskapa ønsker på kort sikt blir prioritert,

To hovudsatsingar i praksis:

- Grønvasking av sjødeponi
- Mineralutvinning på havbotn

Det blir ikkje forska på alternativ.

Konsulentselskap og forskingsinstitusjonar samarbeider nært med gruveselskapa

Påverkarane

- Kven påverkar norsk mineralpolitikk?
- Organisasjonar i mineralnæringa
- Andre næringsorganisasjonar
- Samiske organisasjonar
- Politiske parti
- Miljøorganisasjonar

Alternativ til dagens drift

Teknisk, økonomisk og politisk mogleg å få ei grønn mineralnæring?

Kva må gjørast?

- 1. Redusere behovet for nye mineral gjennom å redusere unødig og skadelig forbruk, produsere ting som varar lenger og lettare kan gjenvinnast**
- 2. Auka gjenvinning**
- 3. Behovsprøving før konsesjon**
- 4. Usynlige gruver**
- 5. Forbod mot ytre permanente deponi**
- 6. Målsetting: Total utnytting**
- 7. Tilbakeføring av tidligare gruver til naturen før løyve til å starte nye**

Gruver i Nordland

- Eldste gruver i Nordland – 1600-talet:
  - Tårstad, Evenes
  - Ballangen
- Trulig det fylket som har hatt flest gruver – og som har flest gruveplaner i dag.
- Utvinning av eller funn av metall: Fe, Cu, Ag, Au, W, Mo, Ti, Be, Zn, Pb
- Industrimineral: Kvarts, kalkstein/marmor, dolomitt, grafitt
- Andøya har hatt einaste norske kolgruve utanom Svalbard

Gruver i Rana

- ca 1690 Petter Dass:
Sølvbergrimet
- Mofjellet
- Fe: Langvatnet,
Dunderlandsdalen,
Jernverket/Rana gruber
- Altermark talk
- Nasafjell kvarts

Gruver i drift no

- Tysfjord: kvarts
- Rana: jern
- Ballangen: dolomitt
- Fauske: marmor
- Brønnøy kalk
- Fleire kalksteins- og pukksteinbrot

Aktuelle nye gruver / nystart av gamle

- Sulitjelma – Cu
- Sortland, Meløy – C
- Linnajávri – kleberstein
- Ljøsenhammaren – dolomitt
- Nasafjell – kvarts
- Bindal – gull

Gruver i reindriftsområde

- 40% av Noreg er reinbeite
- I Nordland reindrift i mesteparten av fylket
- Minst 20 gruver/gruveplanar i reindriftsområde i Noreg
- 7-8 av dei i Nordland
- Reindriffta samtidig innskrenka / truga av vind- og vasskraftverk, hytteområde, vegar m.m.
- Protestar frå reindriffta blir overkjørt
- Få engasjerer seg til støtte for reindriffta – gjør Naturvernforbundet?

Mest aktuelle saker

- Sulitjelma – plan om gjenoppstart, tømming av ureinska gruvevatn til Langvatnet og enno meir ferskvassdeponi
- Nasafjell – KMD nettopp godkjent plan, overkjørt Fylkesmannen / reindrifta
- Ljøsenhammaren – Bodø bystyre godkjente plan med 21 mot 18 røyster.
- Gjenstår driftskonsesjon frå DirMin
- Kva skjer vidare?
Protestar / rettssaker / aksjonar?

